

El govern d'entesa

VICENÇ NAVARRO

Catedràtic de Polítiques Públiques de la Universitat Pompeu Fabra

Per avaluar el Govern d'Entesa cal considerar la situació de Catalunya durant el període anterior al govern tripartit (del qual el govern d'Entesa n'és part i continuació), i molt en particular el període des de la transició a la democràcia a les eleccions de 2003 i a les últimes de 2006. No és possible entendre aquests anys de govern d'esquerres sense conèixer la situació de Catalunya durant els vint-i-tres anys de govern nacionalista de dretes.

Quan el primer govern d'esquerres es va establir, l'Estat de benestar català estava en moltes àrees a la cua d'Espanya, al seu torn a la cua de la UE-15. No hi ha millor dada per il·lustrar aquesta realitat que l'anàlisi de la despesa pública social per habitant, una de les més baixes de la UE-15. El pressupost de la Generalitat mostrava que els temes identitaris tenien molta més prioritat que els temes socials. Un exemple era el fet que la policia catalana (mossos d'esquadra) va estar durant molts anys entre les millor pagades d'Espanya, mentre que els metges, infermeres i mestres estaven entre els pitjors pagats (al seu torn, entre els pitjors pagats a la UE-15). Alguna cosa semblant ocorria a les infraestructures del país.

Moltes d'aquestes insuficiències d'infraestructura i serveis públics socials, però, no eren viscudes pel 30-35% de la ciutadania de renda superior, que tenia (i continua tenint) una enorme influència política, econòmica, cultural i social i que incloïa els generadors d'opinió, absorbits en temes d'identitat. El gran debat mediàtic era el nacionalisme, que es

mantenia i reproduïa, en part, per l'existència d'una discriminació històrica cap a Catalunya, que era utilitzada hàbilment pels nacionalistes catalans per mobilitzar l'electorat al voltant dels seus interessos, presentats com a nacionals, interessos més de classe que de nació. Tal discriminació històrica cap a Catalunya, que es traduïa en mobilitzacions electorals, no era, en canvi, la causa major del seu subdesenvolupament social. Les causes majors eren (a més de quaranta anys de dictadura) les polítiques pressupostàries i fiscals del govern català, unes polítiques de clara orientació classista. Aquestes polítiques eren la causa de la continuació del subdesenvolupament social de Catalunya i consegüent polarització de l'Estat de benestar català. El 30-35% de la població de renda superior enviava els seus fills a les escoles privades que rebien els subsidis per alumnes (escoles concertades) més elevats d'Espanya, mentre que el 65-70% de la població (classe treballadora i classe mitjana) enviava als seus fills a la pública (on els immigrants es concentraven), amb una de les despeses per alumne més baixes d'Espanya. Tal polarització succeïa també a la sanitat, on el 30-35% de renda superior anava a la sanitat privada i el 65-70% anava a la pública. Però el govern de dretes no traduïa només un domini de classe sinó també de gènere. La part menys desenvolupada de l'Estat del benestar català eren els serveis de suport a les dones i a les famílies, com són els serveis de dependència i les escoles d'infància. Cal entendre que el discurs nacionalista tenia com a objectiu amagar les polítiques de domini de classe i de gènere. Eren també aquestes polítiques les que es

van promoure durant el pacte de CiU amb el govern PP, responsable d'una de les etapes de major austeritat de la despesa pública (inclosa la despesa pública social) que s'ha viscut durant el període democràtic. Amb els pressupostos de l'Estat espanyol del període 1996-2004, el creixement de la despesa pública social per habitant a Espanya va ser el més baix de la UE-15. CiU, per tant, comparteix amb el PP la responsabilitat de que Espanya tingués la despesa pública més baixa de la UE-15. És important subratllar aquest fet perquè CiU emfatitza molt el tema del repartiment del pastís espanyol (la despesa pública) sense cap referència a la grandària total del pastís (excessivament baix) del com CiU és juntament amb el PP també responsable.

Els governs d'esquerres a Catalunya: l'etapa més reformista de la democràcia a Catalunya

És en aquest context en què ha de valorar-se el primer govern catalanista i d'esquerres. El Pacte del Tinell, que va guiar gran part de les seves polítiques públiques, va ser el document més progressista que hagi existit no només a Catalunya sinó a tota Espanya durant els últims setanta anys. Presentava un programa de reformes profundes de gran impacte i del qual el Govern d'Entesa (2006 en endavant) s'ha beneficiat, ja que gran part de les seves reformes van ser iniciades en el govern tripartit anterior. El Govern d'Entesa és una continuació de l'anterior i representa la seva maduresa, havent après dels seus errors i havent millorat les seves propostes, desenvolupant-ne moltes de les que el tripartit havia iniciat. Una

anàlisi objectiva de les seves polítiques públiques mostra que, en el seu conjunt, aquests quatre anys han estat els de majors reformes per a Catalunya durant el període democràtic. Àrea per àrea, poden anar desgranant-se reformes que tindran incidència en la qualitat de vida de la població i molt en particular de les classes populars.

Els exemples són múltiples. La despesa pública gairebé s'ha doblat des del 2003, passant de 16.911 milions d'euros a 29.689 milions. El mateix ha succeït amb la despesa pública social que ha passat de 9.612 milions d'euros el 2003 a 15.877 milions el 2007. En educació, el percentatge del pressupost de la Generalitat dedicat a aquest capítol ha passat de 7,3% l'any 2002 a 16,5%, donant gran prioritat a l'escola pública sobre la privada. En sanitat, la despesa pública sanitària per habitant va passar de 860 euros el 2003 a 1.119, havent-se promocionat l'atenció primària i la salut pública: un indicador d'aquest canvi és que els metges i les infermeres han passat d'estar entre els pitjors als millor pagats d'Espanya. En habitatge s'ha fet la reforma més substancial dels últims setanta anys. En Benestar i Família el pressupost ha passat de ser tant sols el 3,35% del pressupost de la Generalitat al 2002 al 5,37% el 2006 havent augmentat el nombre de famílies beneficiades d'111.502 el 2002 a 296.000 el 2006, i així un llarg etcètera.

Però les reformes han estat molt més substancials que l'augment de recursos públics, ja que han inclòs canvis de prioritats en aquestes despeses, prenent mesures orientades a construir un Estat del benestar multiclassista, on tant les classes mitjanes com les treballadores es trobin còmodes utilitzant els serveis públics. S'ha intentat així diluir la polarització social de Catalunya, creant un Estat del benestar multiclassista que no reproduïxi la divisió per classe social pel que fa a la utilització de serveis

públics. Però això ha requerit una despesa pública social molt més elevada.

Problemes pendents

Quatre anys són molt de temps però, des d'una perspectiva històrica, en són poc. Per això, el més valuós d'aquests quatre anys és haver fet els passos per a començar un canvi substancial en les polítiques públiques, orientades a crear una Catalunya més justa i solidària, contribuint a crear una cultura catalanista

El Govern d'Entesa és una continuació de l'anterior i representa la seva maduresa, havent après dels seus errors i havent millorat les seves propostes, desenvolupant-ne moltes de les que el tripartit havia iniciat

progressista (alternativa a la nacionalista conservadora encara existent) en què l'amor a Catalunya s'expressi en la millora del benestar i qualitat de vida de la població, i molt especialment de les seves classes populars, que són la majoria de la població.

Naturalment queda molt per fer. I un dels problemes més importants és la falta de recursos financers. El govern català ha aconseguit majors recursos del govern central a través de l'Estatut. Però cal adonar-se que fins i tot en el cas que Catalunya obtingui el 18% de les inversions del país, la despesa pública en inversions per càpita continuarà sent menor del que li correspon a Catalunya (i a Espanya) pel seu nivell de desenvolupament.

D'on vindran els recursos? La resposta és a diversos nivells. Una font han de ser els ingressos de l'Estat central, que continuarà sent la major agència recaptadora. I és preocupant la postura de l'equip econòmic del govern espanyol, liderada pel ministre

Solbes, que en una entrevista recent indicava que la política pública de la qual ell estava més orgullós era la de no haver augmentat la despesa pública (al país que té la despesa pública més baixa de la UE-15). Aquesta mentalitat, continuadora de la de les administracions centrals anteriors, està dificultant la resolució dels problemes que Espanya, incloent Catalunya, té en els seus serveis públics i en les seves infraestructures.

L'altra font d'ingressos han de ser els propis de Catalunya, i és aquí on és molt important que no es reproduïxi la cultura liberal segons la qual cal baixar els impostos i que avui està reproduint-se arreu del territori espanyol, impossibilitant la resolució de l'enorme dèficit social d'Espanya (i de Catalunya) que suma uns 72.000 milions d'euros.

Un altre problema pendent és el dels mitjans d'informació, inclosos els de la Generalitat de Catalunya, que, amb notables excepcions, continuen reproduint un conservadorisme nacionalista que ofega el debat i no permet canviar el terreny ideològic del país. El propòsit lloable de no interferència (canviant la pràctica generalitzada del govern CiU) ha estat confosa amb una passivitat i escassa vocació transformadora als mitjans que ha permès un continuisme preocupant, amb un corporativisme professional que no es permetria en cap altre servei públic. El nivell intel·lectual de Catalunya continua sent un nacionalisme que ofega l'aparició d'una cultura catalanista i d'esquerres que desplaci el terreny de la lluita ideològica al camp social. I aquesta hauria de ser una prioritat del govern que no s'està realitzant. ■